

SZÖVEG –
SZÁM KATI

KÉPEK –
EMMER LÁSZLÓ

SOROZAT –
KÉPMÁS

TÖBBSZÁZ UNOKÁM VAN

Valószínűtlennek tűnt, hogy létrejön ez a címlapfotós beszélgetés. Hétfő reggelre beszéltük meg, hogy hívom, aznap mikor és hol találkozunk. Fél nyolckor annyit mond, Csongrádon van, hívjam vissza 2–3 óra múlva, mert egy esti tévéadásra Budapestre jön, előtte valahol az M5-ös bevezetésénél tudunk találkozni. A reménytelennek tűnő helyzetben eszembe jut, hogy de hisz előtte megnyíltak már ajtók ennél lehetetlenebb küldetésekhez is. Fél nap alatt kapunk is engedélyt a fotózáshoz egy útba eső helyen, a Budapesti Corvinus Egyetemnek köszönhetően... Így történetünk, amelynek főhőse *Böjte Csaba* ferences szerzetes, a kihalt esti campuson játszódik.

◆ Sötétedik, van foga a hidegnek, össze is húzzuk magunkon a kabátot, amikor feltűnik a Duna-parton a barna habitus, lendületes, de nem túl sietős léptekkel közeledik. Csaba testvér kicsit arrébb szállt ki az autóból és sétált egyet a friss szélben. Amikor népes csapatunkkal (fotós, werkfotós, asszisztensek és én) belépünk a régi Közgáz hatalmas előcsarnokába, a biztonsági őr felé biccentve megjegyzi:
– Jófélének gondolhatnak engem, hogy ennyien kell lefogjanak egy fotózáshoz.

– Mi dolga volt Csongrádon?

– A Nagytata-könyvem előkészítése. Sokszor keresem rá a választ, hogy miért maradnak a gyerekek árván. Többnyire arra jutok, hogy nem árvíz, tűzvész, földrengés teszi őket otthontalanná, hanem a felnőttek rossz döntései, az, hogy valaki nem vállalja az anyai vagy apai hivatását. De nemcsak a szülői hivatással van a baj, hanem a nagyszülőivel is. A mai világban, azt mondják, identitáskrizis van. Pedig a nagyszülői feladat egy bizonyos idő után mindenkinek felkínálkozik, mert nemcsak a vér szerinti gyerekeinknek lehetünk a nagyszülei. Bíró Antal atya 86 éves volt, amikor bekopogott, hogy szeretne a gyerekeimnek a nagytatája lenni. Akkor kicsit mellbe is vágott ez, de hihetetlenül szépen teljesítette ezt a vállalását. Gondoltam, készítek egy használati imakönyvet, valamiféle vademecumot

ehhez a feladathoz. Antal atya életéből vettem kilenc kis történetet, azokhoz írtam elmélkedést és egy-egy könyörgést. Ezt elmondhatja a nagyszülő is, de az unoka is a nagytatájáért. És hát ezt magamnak is írom, hiszen benne vagyok a korban, és több száz unokám van.

– Miben más a nagytataság, mint a szülőség?

– Hála Istennek, unoka soha nem került be hozzánk, ami azt jelenti, hogy az a több mint ötezer gyerek, aki tőlünk indult, mind valahogy talpra állt, soknak vannak gyerekei, van, akinek három-négy is. Ha eljönnek, kacagok, feldobom őket, játszom velük, de nincs az a feladat, hogy nekem ezt a gyereket nevelnem kell, hisz van neki egy anyja, őt majd a Jóisten segíti és számon kéri.

Erdélyben, ha jön a nyári vakáció, általában kimegyek a nyomornegyedbe, a gyerekeket berakom a buszba, és megyünk a folyóra, tóra. Megérkeztünk, mindenki beszaladt a vízbe, s ahogy én is átöltöztem az autóban, kiszállva láttam, hogy a víz telis-tele volt gyerekekkel, és a nagyok ugyanazokat a mafla kis cseleket csinálták a kicsikkel, ahogy mosdatták őket, mint amiket annak idején én velük. Beszappanozták, feldobták, kicsúsztak a kezükből, bugyborékolnak, kacagtak...

(A nevetős szempár még jobban csillog, és kicsit mintha pirosra is válna.)

Leültem egy fa tövébe: „Hát, ez nélkülem is megy. Nagytata lettem.” Olyan ez, mint amikor valaki kutat ás. Persze nem ő tölti bele a vizet, de mégiscsak általa fakad fel. Amikor a gyerekünk felnő, és elkezd alkotni, azt nem mi csináljuk, de mégiscsak részünk van benne.

Sokszor kérdezik tőlem, hogy miért a világ végén van az utolsó ítélet. Mert a világ végén lehet a tetteink következményét összeszámolni és aláhúzni. Ha én nem jól neveltem a gyerekem, ha rossz útra vezettem, akkor azt a Jóisten tőlem is számon kéri. Szent Ferenc atyánk 800 évvel ezelőtt elindított egy lavinát – amit én most teszek, és a gyerekeim tesznek, azt a Jóisten Szent Ferencnek is meg fogja köszönni. Mondhatjuk – ha már itt a közgazdasági egyetemen vagyunk –, hogy ez hosszú távú befektetés.

– Talán az is a baja nagyszülői hivatással, hogy nehezen engedjük el a gyerekeinket, ha pedig elengedjük őket, és külön család lesznek, mindkét félnek nehéz újra megtalálni a közelség és távolság jó arányát.

– Egyenként nehéz is gyereket nevelni. Ha az embernek sok gyereke van, könnyebben férjhez adja, elengedi őket, egymást is sodorják. Régen a fiút elvitték katonának, és hamar levált az anyjáról, ma a gyerekek sokáig elvannak a mamahotelben, de hát egy gyerekotthont, ugye, azért nem lehet mamahotelnek nevezni, és magam is szeretem őket az önállóságra nevelni.

– Mielőtt belépett az akkor még titkosan működő rendbe, elment bányászni, mert magányra vágyott. Egyszer azt mondta, hogy a fontos dolgokra az ember a magányban kap választ. Hova lehet elvonulni elmélkedésre ekkora gyereksereg mellett?

– Isten megadta azt a kegyelmet, hogy nagyon gyorsan át tudok állni egyik helyzetből a másikba. Ha van egy délután szabadidőm, lerakom az autót, egy órát sétálok az erdőben. Tudom irányítani a gondolataimat. Kérdezik sokszor, hogy nem megyek-e nyáron pihenni. Hát dehogynem, ha megyek például valahova misézni, s látom, ott van egy tó, megállunk és „gyerekek, megüünk fűrődni!”, napozunk is, játszunk is, mindenre van idő, csak gyorsan kell csinálni, kicsit a hajam égnek áll a misén, de ez még belefér.

– És előfordul, hogy valamihez nagyon nincs kedve?

– Hogyne. Például nem szeret az ember hatósági derbire menni. Én sem vagyok mazochista. De kérdés: ki is az ember? Van, akinek a vágyai, a hangulata határozza

meg, ki is ő. Ha viszont levennék rólam a kedvet, mint a káposztalevelekről a külső leveleket, akkor is megmaradnék én. Magamat kell megkeresnem a levelek alatt. Ha onnan tud az ember kitérni és oda visszatérni, jobban karban tartja magát, mint ha az ösztönei vagy a vágyai után megy.

– Vannak „külső káposztalevelek” Bőjte Csaba branddé vált nevén?

– Jézus Krisztus receptes könyvet adott. Ha valaki eszerint készíti a pudingot vagy a piskótát, akkor az puding vagy piskóta lesz. Nem szeretem, amikor valaki azt mondja, hogy „ja, Bőjte Csabának könnyű, mert neki karizmája van, meg ő ilyen hülyének született, ő csak csinálja, de az én utam nem ez.” Én szívesen főzök az evangélium receptjeiből, és látom, hogy működik, és öröm is csinálni. Akkor vagyok nyugodt, ha el is tudom ezt mondani mindenkinek. Ez ilyen egyszerű. Csak hát az a baj, hogy a legtöbb ember úgy gondolja: a szeretet jutalom. Ha majd megérdemli, ha majd jól rádolgozott, akkor majd fogom szeretni, addig csak méregetem. Pedig a szeretet megelőlegezett befektetés.

– Egy tévéinterjúban azért azt mondta, hogy nehéz befogadni az otthonaiba azokat a nagyobb gyerekeket, akik már éveket töltöttek az utcán, és olyasmiket tapasztaltak, amik nem gyerekeknek valók.

– Nálunk is vannak szabályok. Minden gyerekkel kötök szerződést, ebben benne van, hogy mit szeretne elérni, mit kér tőlem, és ezért ő mit tesz meg. Ha ezt nem tartja be, akkor számon kérem. Az üzletbe sem mehetek be úgy, hogy kérek egy fagyit, és nem fizetek. Nem vagyok a spártai nevelés híve, de sajnos sokszor azt láttam, hogy a túlzásba vitt figyelem vagy törődés felnőve dölyfössé tehet. Ez kicsit olyan, mint amikor túllocsolsz egy virágot, és elrohad; ha viszont keveset adsz neki, kiszárad. Ha jó sok gyerek van, nincs az a veszély, hogy túllöntözöd.

Nem mindig csak a befogadás lehet segítség. December 9-én egy rendhagyó jótékonyági koncertre megyünk Balassagyarmatra, az ottani fegyház énekkarát átvisszük a templomba énekelni, és meghívjuk a gyerekeiket meg a rokonokat, hogy hallgassák meg őket. 35 ezer gyerek van Magyarországon, akiknek az apjuk vagy anyjuk börtönben van, és ők nem hibásak ebben. Bárcsak tudnánk ebből hagyományt csinálni itt is, ott is... Én nem védem le ezeket az ötleteket. Nekem is volt az apám börtönben, tudom, milyen érzés. A versei miatt vitték el '56-ban, és úgy megkínózták, hogy aztán bele is halt.

AZ EMBERT NEM A GÉNJEI HATÁROZZÁK MEG, HANEM A KAPCSOLATAI.

– **Olvasta a verseit?**

– Mindent elkoboztak.

– **Ferencesként sokszor idéz olyan emberektől is, akik távol állnak a katolikus vallástól, például Lao-ce, Hofi Géza...**

– Ami igaz, az igaz. Hofitól például azt idézem, hogy „nem attól függ, ki milyen hülye, hogy hol született”, persze ezt fogalmazhatjuk úgy is, hogy a nyomor vagy a fényűzés nem predesztinál sem a mennyek országára, sem a normális életre. Igyekszem olyanoktól idézni, akiket ismernek vagy olvasnak az emberek; Sziléziai Szent Hedvig gondolatai például nagyon vagányak, de nem erőst ismerik.

– **Ha már a taoizmus és a kommunisták is szóba kerültek, ön szerint ezeknek vagy más vallásoknak a hívei a mennyországba juthatnak?**

– Mi, katolikusok a mennyországba jutunk-e? Mi a mennyország? Mi az, hogy odajutni? Sokszor mi, keresztények elfelejtjük, hogy a legfőbb parancs: Uradat Istenedet imádd, és csak neki szolgálj! A tegnapi evangéliumban Szent Lukácsnál azt olvastuk, hogy Jézus fölment egy hegyre, és az éjszakát Isten imáadásában töltötte. Jézus mint valóságos ember, imádja a mennyei Atyát. Sokan mondjuk, hogy nem káromkodom, templomba is járok, jóban vagyok az Istennel. De Ő nem ezt kéri, nem a fontoskodó munkámra vágynak, hiszen tudna tökéletes munkaerőt teremteni, hanem arra, hogy szabadon tiszteljem, szeressem, imádjam. Nem csak a tizenéves lányok vágynak a szerelemre. Az a katolikus vagy buddhista, aki a szeretet útjára lép, és nem bálványokat szeret, hanem az élő Istent, jó úton jár. A mai ember elkezd imádni a feleségét, a férjét, a gyerekét, a munkáját,

a focisapatát, a nemzetét, a liberalizmust. De a bálványa nem teszi őt boldogabbá, hát keres egy másikat. Istent kellene imádni, a teremtményeit pedig – köztük önmagunkat is, drága férjünket vagy feleségünket is – nagyon kellene szeretnünk. Mindannyiunkban van egy végtelen utáni sóvárgás. Keresztes Szent János az Énekek énekében Istennek írt olyan verseket, mint Ady vagy József Attila. Csoda, hogy Léda, Csinszka meg a többiek nemigen tudtak mit kezdeni egy ilyen verssel? Sokszor egy anya vagy egy feleség is hihetetlen elvárásokat tud támasztani. Ráosztja a gyerekekre vagy a férjre az istenszerepet, az pedig nem tud hozzá felnőni, hisz ő is egy marék porból született. A kudarc borítékolva van. Ettől van ennyi frusztrált ember a Földön. Ha vágyom a mennyországra, sőt, szeretném, ha már a földön elkezdődne, kezdjem el az Istent szeretni! Ha szerelmes vagyok, akkor azt mondom: ezt semmi pénzért nem csinálnám, de neked megteszem. Ha az ember élő szeretettel átöleli az Istent, olyan belső békét és nyugalmat tud megérinteni, ami valamiképp már a mennyország előíze.

– **Ha szeretetről, küzdelemről, célokról beszél, sokszor hozza példaként a szerelmeseket.**

– Sokat vagyok fiatalok között, és tudom, hogy a fontossági sorrendben a párkapcsolat nagyon elől áll. Egy 15–16 éves lány vagy azért sír, mert szerelmes, vagy azért, mert nem szerelmes – harmadik üzemmód nem erőst van. A mi gyerekeink kicsit olyanok, mint a száraz erdő: áhítják a szeretetet, a valahová tartozást, mint a vizet.

– **Advent nemcsak a fizikai készülődés, hanem a szeretetből fakadó vállalások ideje is. De néha ezekbe is belebukunk. Mégsem sikerül kitarítani a nagymamának, sütit sütni a templomi ünnepléshez, eljutni minden rorátéra. Ettől aztán frusztráltak és csalódottak leszünk. Hogy lehet ezt elkerülni?**

– Adnék a nagymamának egy puszit, és el van intézve. Nem tudom, ki írta a karácsonyi történet forgatókönyvét, de úgy tűnik, nem kapott a Mennyei Anya idegösszeomlást, hogy szerencsétleneknek nem volt VIP-szállásuk hideg-melegvízzel. Magunknak emelünk célokat és korlátokat.

– **A gyerekekkel hogy karácsonyozik?**

– Decemberben–januárban már nem nagyon vállalok munkát, az a gyerekeké. Karácsony előtti utolsó

szombaton tartunk egy nagy közös ünneplést. Mit kerestem én egy ekkora termet! Aztán megtaláltam a parajdi sóbánya tárnáját, az a jó benne, hogy ott nem lehet leesni, és ott ilyenkor is nyári meleg van, a Jóisten kifűti nekünk. Oda meghívom a gyerekeinket és azokat is, akik kíváncsiak, 3000–4000 gyerek szokott összegyűlni, 11-kor kezdődik a buli, órákba telik, amíg lehozzák őket, de délutánig rá is érünk. Idén Felvidékről jön egy ifjúsági zenekar, akik pásztorjátékoznak meg zenélnek nekünk. Eddig mindig mindenkinek jutott cipősdoboz.

Ugyanakkor én is tudom, hogy Erdély összes gyerekeit nem tudom megmenteni. Két dolgot szeretnék megmutatni: hogy ezeket a gyerekeket ugyanúgy lehet nevelni, mint a többieket, és hogy jó és izgalmas őket nevelni. Ha jól csinálom, egy idő múlva elkezdik őket kikapkodni a kezemből, hogy nekik is kellenek.

– Sokan állnak sorba?

(A csillogó szemek kissé megint rózsaszínbe fordulnak.)

– Eh, rosszul csinálom. Nem elég hitelesen. Nagyon mérges voltam, amikor a lombikbébi-vita folyt Magyarországon! Ha hozzáam keresztelni hoznak egy gyereket, nem kérdezem én, hogyan született, ki a vér szerinti anyja, apja. A XX. századra rányomta a bélyegét a genetika, ide is vissza lehetne vezetni a világháborút, a fasizmust. Az embert nem a génjei határozzák meg, hanem a kapcsolatai. Szent József valóban apja volt a Kisjézusnak, maga a Szűzanya is azt mondja, amikor megtalálják a templomban: „Atyád és én aggódtunk miattad”. Sokan gyerekekre áhítoznak, közben pedig annyi bajban lévő gyerek van! Mi annyi szeretetet kapunk ezektől az árva gyerekektől, hogy sok szülő a vér szerinti gyerekeitől nem kap ennyit. Arra a rövid időre miért nem tudják megosztani az életüket, a javaikat ezekkel a gyerekekkel?

– Talán félnek, hogy nem csinálnák olyan jól, mint Csaba testvér.

– Ezt el se lehet rontani. Olyan, mint a gyerekszülés. Persze ahhoz se értek, de azért elmondom. A várandós anya se azt számolgatja, hogy most akkor ez meg ez a hét jön, akkor most össze kell legóznom a gyerek idegrendszerét. Eszik, alszik, sétál, megnéz egy filmet, a többit a Jóisten elintézi. A gyerekneveléssel is így van. Ha a gyerekekben csak az lenne benne, amit mi, szülők vagy

felneveltek belerakunk – az asztalra kipakolt kolbászból, tejeskávéból meg abból, amit meg tudunk neki tanítani –, sok zombi lenne a földön. Hogy hogyan lesz ép, egészséges, normális ember, az a Jóisten titka, nem?

Közben a folyosón felállítják a fotózás hátterét, Csaba testvér beül a lámpák elé, de közben azért megmutatja jól sikerült fotóját a közösségi oldalán, amely korántsem járt ekkora felhajtással. Egy csacsi épp mögé állt, ő meg készített egy számárfüles szelfit magáról a gyerekek nagy örömeire. A fényképezés után elindulunk kifelé, hogy a Duna-parton is készítsünk pár képet. Miközben a hosszabbítókat és a lámpákat pakoljuk, ő elkalandozik a folyosókon. Úgy látszik, az elmélkedős tíz perccet sem veti meg, ha nincs egy órája. Az utcára kilépve tűnődve visszanez a közel százötven éves eklektikus épületre:

– Vajon itt is cserélgették a szobrokat, amikor ez még Marx Károly Egyetem volt?

– **Cserélgetik az ilyesmiket manapság is** – utalok a franciaországi II. János Pál-szoborról leszedett keresztre, de szelíden figyelmeztet:

– Mindig vannak ilyen emberek, de hiba, amikor egy egész nemzetet megbélyegeznek emiatt. Én például az amerikaiakról is sok rosszat hallottam, aztán amikor ott voltam, csak jó emberrel találkoztam, az adományaikból felújítottam egy szállodát a gyerekeknek Tusnádfürdőn. Írtam is egy levelet, hogy megismertem Amerika igazi arcát, aminek csinálunk Tusnádfürdőn egy konzulátust. A Motorola igazgatójához is eljutott a levél, egy vacsora közben olvasták fel, ő meg lecsatolta az aranyóráját, és elküldte nekünk. Milyen asztal az, amiről annyi morzsa le hull, hogy abból egy százfős gyereketthont fel lehet újítani?

A közben fényekbe öltözött esti Duna-part útján biciklizsek, buszok úsznak el az állványok és a fényképezőgép előtt álló szerzetes mellett, akit, valljuk be, sokan már most szentként tisztelnek. Oda is kapja egy-két utas a fejét a szokatlan látványra. A hideg szél belekap a derítőernyőbe. Megkérdezem, nem fázik-e szandálban. „Hát, ferences vagyok” – mondja mosolyogva, és még elmesél egy történetet valamelyik elődjéről, aki kérvényt írt a pápához, hogy bakancsot vehessen, de nem kapta meg az engedélyt. Aztán „Isten áldjon benneteket!” és indul tovább egy közben ki tudja, honnan összeverbuvalódott társasággal. ♦